
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

УДК 37.015.31:340.116

DOI 10.31654/2663-4302-2020-PP-2-88-94

Соколова С. В.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету
ORCID 0000-0001-8573-043X, e-mail: svetla.svs@gmail.com

Костіна Л. С.

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов
Криворізького національного університету
ORCID 0000-0002-7113-8264, e-mail: kostinalucy@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Статтю присвячено дослідженню понять "особистість", "психологічна структура особистості". Проведено аналіз теорій персонологів, які розкривають різні напрями досліджень психологічної структури особистості: діяльнісний, генетичний, соціально-психолого-індивідуальний. В статті розглядається правова освіта як складова системи освіти в цілому, правова культура студента як багатогранне особисте утворення. Зазначено, що в основі синтезу психологічної структури особистості мають лежати три взаємопов'язані виміри: вертикальний, горизонтальний та віковий.

Наведено перелік вимог до особистісних рис та педагогічних здібностей, які спроможні забезпечити успішну професійну діяльність, а саме: здатність до адаптації у мінливих професійних та життєвих ситуаціях; критичне мислення, уміння бачити проблеми, що виникають, та знаходити способи їх вирішення; здатність генерувати ідеї; вміння працювати з інформацією (уміти добирати необхідні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези, робити необхідні узагальнення, зіставляти різні варіанти рішень, робити аргументовані висновки); налаштованість на саморозвиток і самовдосконалення; комунікабельність, уміння співпрацювати, знаходити вихід із конфліктних ситуацій.

Визначено значення високої правової культури майбутніх фахівців для вирішення проблемних питань у правовому полі.

Ключові слова: особистість, психологічна структура особистості, інженер-педагог, правова культура, правова освіта.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розбудови України, коли здійснюється визначення та закріплення на законодавчому рівні принципу гуманізму, відбувається переорієнтація освіти на розвиток особистості, утверджується пріоритет загальнолюдських цінностей, особливого значення набуває проблема формування правової культури молоді. Саме правова освіта покликана забезпечити правову соціалізацію особистості через систему правових знань і розвиток правового мислення, формування ставлення студентів до правових норм як внутрішньої цінності.

Правова освіта – один з головних елементів формування системи духовних і матеріальних цінностей у сфері функціонування права та правової свідомості населення. Правова освіта є складовою системи освіти в цілому і становить комплекс державних та інших заходів, спрямованих на досягнення її мети [4, с. 702].

Н. Головка вважає, що правова освіта – це поширення юридично-педагогічних і правових знань у формі освіти, що має характер систематичності, фундаментальності, ґрунтовності [3, с. 101].

Правова освіта органічно поєднана з правовим вихованням, спрямованим на формування у громадян належного рівня правової свідомості та правової культури.

Процес формування правової культури передбачає свідоме сприйняття та засвоєння правових знань як особистісних цінностей і втілення її у правову поведінку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування правової культури особистості привертає увагу багатьох учених. Зокрема, ними було визначено: сутність правової культури і правосвідомості особистості як її структурного елемента (Ф. Бурчак, О. Васильєв, О. Жалинський, О. Коновалова, М. Озріх та ін.), теоретичні засади правової підготовки майбутнього фахівця (В. Безбородий, І. Дарманська, Я. Кічук, П. Мусінов та ін.).

Мета статті – дослідити значення психологічної структури особистості у формуванні правової культури інженера-педагога.

Виклад основного матеріалу. На думку З. Курлянда, правова культура студента – суто індивідуальне, динамічне і багатогранне особисте утворення. Це вимагає не інформування людей, а формування правових переконань, що "опромінюються" у свідомості кожного "світлом" особистісного змісту. Ці переконання мають бути значущими для особистості, усвідомлюватись як особистісні цінності. Через формування правових переконань проходить шлях до "серця" і свідомості людини, до "пророцтва" у них правових ціннісних орієнтацій як життєвих і поведінкових орієнтирів людини [7, с. 371].

Отже, формування правової культури передбачає концентрацію на людині, на особистості, тому ми вважаємо доцільним проаналізувати поняття "особистість" та "психологічна структура особистості".

Дослідженнями загальних проблем людської особистості займаються персонологи. У науці існує кілька теорій персонологів. Концепція "людинознавства" Б. Ананьєва базується на теоретичних й експериментальних дослідженнях індивідуального розвитку людини в системі синтетичного людинознавства [4, с. 628].

Естетико-філософська концепція особистості М. Бахтіна має у своїй основі дві форми пізнавальної активності – монологічну й діалогічну. Діалогізм, за його твердженням, відповідає природі особистості й людського життя [4, с. 628].

Теоретичні підходи В. Мерліна полягають у інтегральному дослідженні індивідуальності як цілісної характеристики людини. У. Джеймс, навпаки, виділяє фізичну, соціальну і духовну особистість. Ядро особистості, на думку деяких зарубіжних і вітчизняних учених, при всій своїй складності й унікальності, містить певні інтегровані риси та якості. Вітчизняний психолог С. Рубінштейн розкриває поняття "особистість" на індивідуальному рівні, через вивчення всієї системи її зв'язків із зовнішнім світом і через характеристику способу її існування [4, с. 628].

Визначення поняття "особистість" залежить від того образу людини, який існує в культурі й науці суспільства в конкретний період. На сучасному етапі розвитку наукового знання не існує єдиного підходу персонологів до розуміння сутності особистості. Вони у своїй більшості орієнтуються на людину "культури", культурогенез нації, загальнолюдську аксіосферу [4, с. 627].

Не можна не погодитися з висновками І. Беґа, що "розвинені особистісні цінності становлять основу внутрішнього світу особистості". Ціннісну систему людини він розуміє "як складний регулятор людської життєдіяльності, що охоплює і зовнішній для людини світ, і власне людину, в усіх її об'єктивних характеристиках" [4, с. 627].

Формуючись як особистість, людина не перестає бути природною істотою. Водночас особистість має здатність до вибору життєвого шляху і самопізнання. Вона постійно планує й спрямовує складний, аналогу якому немає у живій природі, процес саморозвитку і самовиховання, створення себе у власному життєвому світі. У зв'язку з цим сучасними суспільними науками особистість розглядається як особлива якість людини, яка набувається нею в процесі діяльності, спілкування і відносин. А отже, особистість виникає як засіб, інструмент для знаходження людиною своєї сутності.

Отже, аналіз численних психологічних даних, наведених у працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, У. Джеймса, О. Ковальова, Г. Костюка, О. Леонт'єва, Ф. Лерша, В. Мерліна, В. М'ясищева, А. Петровського, К. Платонова, С. Рубінштейна, З. Фрейда та інших психологів, свідчить про необхідність визначати особистість як складну систему, в якій диференціюються та інтегруються різноманітні психічні якості, що розвиваються в індивіді під впливом соціальних чинників протягом тривалого часу в умовах власної діяльності [11, с. 25].

Не можна зрозуміти суспільної ролі особистості, не аналізуючи її психології: мотивів діяльності, здібностей та характеру. Як і всяка організація, психічне життя має певну структуру. Відмежовуючись від індивідуальних особливостей психічного складу, можна встановити типову структуру особистості.

В цьому напрямку у відповідних психологічних дослідженнях вже напрацьовані певні здобутки, створені передумови її синтезу саме системного уявлення про психологічну структуру особистості.

Існують три основні напрями досліджень, а саме соціально-психолого-індивідуальний, діяльнісний та генетичний. Прикладом соціально-психолого-індивідуального напрямку є так звана функціональна структура особистості К. Платонова. На його думку, в структурі особистості слід виділяти чотири підструктури спрямованості: 1) соціально зумовлену підструктуру спрямованості; 2) підструктуру досвіду; 3) підструктуру психічних процесів; 4) підструктуру біопсихічних властивостей особистості [10, с. 123].

Виходячи із сучасних досліджень діяльності та її побудови, а також узагальнюючи відповідні погляди П. Анохіна, М. Бернштейна, О. Леонт'єва, О. Лурі, В. Русалова, можна уточнити структурні компоненти діяльнісного виміру. В цьому плані доцільно розглядати такі компоненти, як потрібнісно-мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, цілеутворювальний (прийняття рішення щодо мети, задуму, ідеї плану діяльності), результативний (виконання рішення, досягнення результату діяльності), емоційно-почуттєвий [11, с. 208].

В. Лозниця до основних структурних компонентів особистості відносить скерованість, можливості, характер і самоуправління. Скерованість має різні властивості, систему взаємних потреб та інтересів, практичних установок. При цьому одні з компонентів скерованості домінують і мають провідне значення, тоді як інші виконують опорну роль. Домінуюча скерованість визначає всю психічну діяльність людини [9, с. 234].

Можливості особистості охоплюють систему здібностей, яка забезпечує успіх діяльності. Здібності взаємопов'язані та взаємодіють одна з одною.

Характер особистості – психологічне утворення, яке включає сукупність яскраво виражених і відносно стійких, притаманних певній особистості рис, що постійно виявляються в її поведінці. Характер тісно пов'язаний з темпераментом, який визначає зовнішню форму вираження характеру і накладає своєрідний відбиток на ті чи інші його прояви. Але тоді як темперамент визначає вроджені властивості вищої нервової діяльності і практично не зазнає змін протягом усього життя, характер формується в процесі виховання, він відбиває умови життя дитини і може змінюватися залежно від зміни цих умов [4, с. 972].

У системі характеру теж можна виокремити провідні властивості, передовсім моральні якості (чутливість або черствість у взаєминах із людьми, відповідальне ставлення до суспільних обов'язків, скромність тощо), вольові (рішучість, наполегливість, мужність і самовладання), які забезпечують певний стиль поведінки і спосіб розв'язання практичних завдань.

Система управління, яку зазвичай визначають поняттям "Я", є четвертим компонентом структури особистості. "Я" – утвердження самосвідомості особистості, воно здійснює саморегуляцію: підсилення або послаблення діяльності, самоконтроль і корекцію дій і вчинків, передбачення і планування життя й діяльності [1, с. 49].

Таким чином, узагальнення наведених вище та інших наукових даних дає підстави стверджувати, що в основі синтезу психологічної структури особистості мають лежати три взаємопов'язані базові виміри:

перший – соціально-психологічно-індивідуальний "вертикальний" з притаманними йому підструктурами особистості;

другий – діяльнісний – "горизонтальний", що диференціюється на відповідні компоненти діяльності та поведінки;

третій – генетичний – "часовий" або "віковий", що характеризує рівень розвитку якостей особистості, її задатків і здібностей на певному віковому етапі становлення індивіда як особистості [11, с. 29].

Отже, аналіз понять "особистість" і "психологічна структура особистості" свідчить про необхідність дослідження якостей майбутнього інженера-педагога, які є необхідними для формування правової культури та представлення узагальненої характеристики психологічної структури особистості інженера-педагога.

За визначенням Є. Барбіної, "будь-яка професійна діяльність може бути успішною лише в тому випадку, якщо виконує її людина відповідно до своїх індивідуальних особливостей, які відповідають вимогам, передбаченим відповідною професією" [5, с. 236].

При визначенні особистісних якостей інженерно-педагогічних працівників необхідно передусім спиратися на теорію, висунуту психологами "про єдність зовнішньої діяльності і психіки". У напрямку розвитку цієї теорії О. Леонтьєв стверджує: "... на початкових етапах свого розвитку діяльність обов'язково має форму зовнішніх процесів", "рука рухається, повторюючи контури предмета, і форма руху руки переходить у форму психічного образу предмета, переходить у свідомість" [6, с. 20].

З вищевказаного ми можемо сформулювати два висновки, які стосуються інженерно-педагогічної діяльності і процесу самої діяльності:

- діяльність інженерно-педагогічного працівника розглядається через виявлення взаємодіючих психічних якостей і соціальних установок, які формуються для здійснення професійної діяльності і процесу самої діяльності;
- для здійснення педагогічної діяльності відповідного фахового рівня потрібно багато позитивних якостей і властивостей.

За визначенням І. Харламова, "... професійна придатність до педагогічної діяльності пов'язана з наявністю у людини фізичного і психічного здоров'я, добрих мовленнєвих даних, урівноваженості нервової системи, спроможності витримувати тиск сильних подразників, проявляти витримку та інше" [2, с. 464].

А. Джантімірова наводить перелік вимог до особистісних рис і педагогічних здібностей, які спроможні забезпечити успішну професійну діяльність інженерно-педагогічних працівників, які, на нашу думку, необхідні для формування правової культури майбутніх інженерів педагогів. До таких властивостей відносить:

1. Соціально-психологічні.

1.1. Ціннісно-орієнтовані: оптимізм, принциповість, інтерес до техніки, інтерес до людей взагалі, та стійкий інтерес до учнів, як до об'єктів своєї діяльності, потреба у педагогічній діяльності, любов до педагогічної діяльності.

1.2. Моральні: почуття власної гідності, сумлінність, справедливість, доброта, вимогливість, правдивість, висока моральність.

1.3. Комунікативні: комунікабельність (бажання і вміння спілкуватися з людьми), емпатія (співпереживання), здібності щодо впливу на людей і вміння передавати свої знання іншим людям, тактовність, сумлінність, об'єктивність, терпіння.

1.4. Практичні: організаційні здібності, самостійність, обов'язковість, дисциплінованість, точність, оперативність, рішучість.

2. Індивідуально-психологічні.

2.1. Емоційно-вольові: принциповість, наполегливість, володіння собою.

2.2. Інтелектуальні: спостережливість, самокритичність, кмітливості, добре розвинуте технічне мислення, розвинуте вербально-логічне мислення, здібність до тривалої концентрації уваги, стабільність уваги, здібність до розподілу уваги, бажання працювати не за стандартними ситуаціями, творчий підхід до роботи, добра пам'ять, здатність керувати своїм голосом і диханням.

2.3. Особливості темпераменту: енергійність, витривалість, адаптивність, висока швидкість виникнення умовно-рефлекторних зв'язків.

2.4. Позитивна: "Я-концепція": набуття професійної ідентичності, високий рівень життєвих завдань [5, с. 127].

З огляду на наведене підкреслимо, що такі властивості, як обов'язковість, дисциплінованість, рішучість, об'єктивність, висока моральність і творчий підхід до роботи є найбільш важливими для формування правової культури майбутніх інженерів-педагогів.

Сучасні тенденції розвитку освіти безпосередньо пов'язані з тими вимогами, які висуваються до сфахівця на даному етапі розвитку суспільства. Необхідно відзначити, що у зв'язку з інтеграцією світового співтовариства ці вимоги наразі висуваються до фахівців усіх країн світу, й до українських також.

Випускник професійного навчального закладу, який житиме та працюватиме у XXI столітті, для того щоб впродовж усього життя мати можливість знаходити собі роботу і, відповідно, засоби для існування, повинен, у першу чергу, мати такі якості:

- здатність до адаптації у мінливих професійних та життєвих ситуаціях, вдало застосовувати знання на практиці під час вирішення різноаспектних професійних завдань;

- критичне мислення, уміння бачити проблеми, що виникають, та знаходити способи їх вирішення, орієнтуватися на ринку праці, передбачати та прогнозувати появу нових професій, спеціальностей і спеціалізацій, визначати, яким чином наявні у нього знання можна застосувати на практиці;

- здатність генерувати ідеї;

- вміння працювати з інформацією (уміти добирати необхідні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези, робити необхідні узагальнення, зіставляти різні варіанти рішень, робити аргументовані висновки);

- налаштованість на саморозвиток і самовдосконалення;

- комунікабельність, уміння співпрацювати, знаходити вихід із конфліктних ситуацій.

Вочевидь, що для вирішення проблемного, конфліктного питання майбутній інженер-педагог повинен діяти у правовому полі, а саме мати високу правову культуру.

У психолого-педагогічних працях досліджується правова культура фахівців різного профілю: аграрія (М. Щербань), менеджера (С. Мальона), фахівців цивільної авіації (О. Золотар), підприємця (О. Менюк) тощо. Авторами розкриваються загальні змістові характеристики правової культури та її структура.

З точки зору В. Живцова, проблема структури та змісту правової культури особи – специфічне, пізнавальне завдання, яке слід розглядати в рамках суб'єктивно-психологічного підходу, де термін "правова культура" визначається як дидактичний конструкт, що віддзеркалює ідеальне уявлення про інтегративне, особисте новоутворення студента університету, що розглядають як нерозривну єдність складових компонентів – когнітивного, операційно-технологічного, аксіологічного, регулятивного [6, с. 3].

Когнітивний компонент складається з правових знань, критичного мислення та самостійного мислення. До операційно-технологічного компонента входять: навички правового самовиховання, комунікативні навички в правових взаємовідносинах, правова компетентність при прийнятті рішення, навички моделюючої діяльності в стандартних правових ситуаціях, навички інформаційно-орієнтаційної діяльності в галузі права. Регулятивний компонент включає: толерантність, правовий досвід, повагу до права, почуття соціальної відповідальності, активна громадянська позиція, готовність до правомірної поведінки. Аксіологічний компонент складається з громадянського суспільства, правової держави, права, солідарності, свободи та людини.

Одна з важливих умов успішного формування правових переконань – це переконливість подання правових знань з метою їх глибокого осмислення. Правові знання повинні перетворитися на особисті переконання, норму поведінки, життєву позицію. Вся система формування правової культури студента повинна формувати не тільки знання, а й глибоку переконаність у необхідності його норм як таких, що втілюють у собі справедливість і стоять на її захисті.

Відомо, що емоції органічно включені у структуру свідомості, тому роль емоційних елементів правової свідомості є дуже значною. Знання повинні хвилювати особистість не залишати її байдужою, дійти до розуму і серця кожної молодої людини, трансформуватися у внутрішній світ, тобто стати значущими.

Правові ідеї повинні стати особистісними цінностями кожного студента, його переконаннями. Інакше не буде досягнуто усвідомлене сприйняття права як регулятора поведінки.

В юридичній літературі ми знайшли такий опис структури правової культури, що охоплює правову психологію (правові почуття, емоції; оцінні поняття відносно права чинного та права бажаного; елементи настрою стосовно конкретних правових явищ і правових ситуацій), правову ідеологію (правові ідеї, правові теорії; правові поняття і категорії; правові принципи) та елементи поведінки (вміння і навички ефективної реалізації норм права в повсякденному практичному житті; правову активність громадян).

Висновки і пропозиції. На нашу думку, важливо домагатися усвідомлення студентами того, що в людині зовнішня поведінка має бути виявленням її внутрішнього світу, високих морально-правових якостей.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури, практики професійної підготовки педагогів професійного навчання дають можливість виявити взаємопов'язаність психологічної структури особистості зі структурою правової культури фахівця у процесі формування правової культури майбутніх інженерів-педагогів.

Література

1. Барбина Е. С. Формирование педагогического мастерства в системе непрерывного педагогического образования: дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / ИППО АПН Украины. Київ, 2002. 471 с.
2. Бачев Д. О. Освіта – пріоритетний напрям державної політики України. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1999. № 9. С. 3–9.
3. Головка Н. І. Правова педагогіка: навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ. МАУП, 2007. 248 с.
4. Джантіміров А. Ю. Багаторівнева підготовка інженерно-педагогічних кадрів для професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2007. 275 с.
5. Енциклопедія освіти / за заг. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Живцов В. Ю. Организационно-педагогические условия формирования правовой культуры студента университета: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Самарский государственный университет. Самара, 2008. 24 с.
7. Курлянд З. Н. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / за заг. ред. З. Н. Курлянд. Київ: Знання, 2012. 390 с.
8. Леонтьев А. Н. Категория деятельности в современной психологии. *Вопросы психологии*. Москва: МГУ, 1979. № 3. С. 11–15.
9. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення: навч. посіб. для самостійного вивчення дисциплін. Київ: ЕксОб, 2003. 304 с.
10. Платонов К. К. Структура и развитие личности. Москва: Наука, 1986. 255 с.
11. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1996. 236 с.

References

1. Barbina, E. (2002). *Formirovanie pedagogicheskogo masterstva v sisteme nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovaniya* [Pedagogical mastery formation in the system of continuous pedagogical education]. Kyiv [in Russian].
2. Bachev, D. (1999). *Osvita – priorytetnyi napriam derzhavnoi polityky Ukrainy* [Education is a priority of the state policy of Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
3. Golovko, N. (2007). *Pravova pedagogika* [Legal pedagogics]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Dzhantimirov, A. (2007). *Bahatorivneva pidhotovka inzhenerno-pedahohichnykh kadriv dlia profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv* [Multilevel training of engineering and pedagogical staff for vocational schools]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Kremen, V. (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zhyvtsov, V. (2008). *Orhanyzatsyonno-pedahohycheskye uslovyia formyrovaniya pravovoi kultury studenta unyversyteta* [Organizational and pedagogical conditions for the university student's legal culture formation]. Samara [in Russian].
7. Kurllyand, Z. (2012). *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity* [Theory and methods of vocational education]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Leontev, A. (1979). *Katehoriya deiatelnosti v sovremennoi psykholohyy* [Category of activity in modern psychology]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Loznytsia, V. (2003). *Psykholohiia i pedahohika: osnovni polozhennia* [Psychology and pedagogy: basic principles]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Platonov, K. (1986). *Struktura y razvytye lychnosti* [Personality structure and development]. Moscow [in Russian].

11. Rybalka, V. (1996). *Psykhohohiia rozvytku tvorchoi osobystosti* [Psychology of creative personality development]. Kyiv [in Ukrainian].

Sokolova S.

Ph.D., associate professor, associate professor of foreign languages department,
Kryvyi Rih National University
ORCID 0000-0001-8573-043X, e-mail: svetla.svs@gmail.com

Kostina L.

Ph.D., senior teacher of foreign languages department,
Kryvyi Rih National University
ORCID 0000-0002-7113-8264, e-mail: kostinalucy@gmail.com

**PSYCHOLOGICAL STRUCTURE OF THE FUTURE TEACHERS-ENGINEER'S
PERSONALITY IN THE PROCESS OF LEGAL CULTURE FORMATION**

The article is devoted to the research of the following concepts such as "personality", "psychological structure of personality". An analysis of the personologists' theories that are concerned with different means of the psychological structure of the individual study is conducted. The article considers legal education as a component of the educational system as a whole, the legal culture of the student as a multifaceted personal education. It is stated that the synthesis of the psychological structure of the personality should be based on three interrelated dimensions: vertical, horizontal and age. The study of the qualities of the future teacher-engineers is to shape the legal culture of a modern specialist.

The list of requirements for the personality and pedagogical abilities that are able to ensure a successful professional activity are defined in the article, namely: the ability to adapt in changing professional and life situations; critical thinking, ability to see emerging problems and find ways to solve them; the ability to generate ideas; ability to work with information (to be able to pick the necessary facts, analyze them, make hypotheses, make the necessary generalizations, compare different options for decisions, make reasoned conclusions); self-development and self-improvement; communication skills, ability to cooperate, find a way out of conflict situations.

The importance of the high legal culture of future specialists for solving problems in the legal field is determined.

Key words: personality, psychological structure of personality, teacher-engineers, legal culture, legal education.